

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

КАФЕДРА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

XI

міжнародна науково - практична
інтернет - конференція

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали XI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)
С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 29 жовтня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 224 с.

ISBN 978-617-8279-73-8

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617-8279-73-8

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025
© Колектив авторів, 2025

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ВОДОЙМ КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ

Камінь-Каширський район – один із найбільш водонасичених регіонів Волинської області. Територію району перетинають численні річки, є багато озер та боліт, що належать до басейну річки Прип'ять. Водойми району відіграють важливу роль у формуванні місцевого мікроклімату, збереженні біорізноманіття, забезпеченні населення питною водою, веденні сільського господарства та рекреаційній діяльності. Однак сучасний геоекологічний стан водойм Камінь-Каширського району викликає занепокоєння через зростаючий антропогенний тиск, зміну кліматичних умов і деградацію природних екосистем.

Камінь-Каширський район розташований у північній частині Волинської області, у межах Поліської низовини. Рельєф території рівнинний, з незначними підвищеннями, заболочений. Клімат – помірно-континентальний, із м'якою зимою та вологим літом.

Основними водними об'єктами району є: річки Прип'ять, Турія, Стохід, Цир, Веселуха, Кормин, Літка; озера: Люб'язь, Добре, Карасине, Скомирське, Болотне, Засвинське, Сірче; ставки та меліоративні канали.

Більшість водойм природного походження, але значна частина зазнала меліоративних змін у другій половині ХХ століття.

Дослідження Волинського обласного центру з гідрометеорології та місцевих екологічних служб свідчать, що у більшості річок спостерігається підвищений вміст біогенних речовин (нітратів, фосфатів), що призводить до евтрофікації водойм; вода багатьох озер має високий рівень кольоровості та знижену прозорість, що свідчить про накопичення органічних речовин і розкладання рослинності; зафіксовано перевищення вмісту заліза, марганцю, амонію у воді природних джерел, особливо поблизу населених пунктів [2; 4].

Основними джерелами забруднення водойм є:

- побутові стоки від приватних господарств, що потрапляють у річки без належної очистки;
- сільськогосподарська діяльність – змивання добрив, пестицидів, гною з полів і тваринницьких комплексів;
- меліораційні системи, які порушили природний водообмін і спричинили пересихання частини боліт;
- незаконні сміттєзвалища та стихійне складування відходів біля берегів водойм;
- нераціональна вирубка лісів у заплавах, що спричиняє ерозію ґрунтів і замулення водойм [1].

Значне антропогенне навантаження на природні екосистеми зумовлює низка біоекологічних наслідків, зокрема:

- ✓ зниження чисельності водних видів флори та фауни;
- ✓ зміна складу іхтіофауни – зникнення цінних порід риб (щука, лящ, карась сріблястий), збільшення кількості дрібних, малорентабельних видів;
- ✓ замулення та заростання малих озер;
- ✓ поширення водоростей (цвітіння води) влітку через надлишок фосфатів [3].

До природних чинників, що посилюють екологічну деградацію водойм, належать:

- кліматичні зміни – зменшення кількості опадів, підвищення середньорічної температури, що спричиняє обміління річок;
- зміни рівня ґрунтових вод – після осушувальних робіт у 1970–1980-х роках водний баланс території порушився;
- піщані ґрунти – слабо утримують вологу, тому стоки швидко потрапляють у водойми, несучи з собою забруднювачі [2].

На підставі аналізу даних моніторингу, водойми району можна віднести до категорії помірно забруднених [3]. Однак у деяких локаціях (зокрема, нижня течія річки Турія, ставки поблизу Каменя-Каширського) рівень забруднення наближається до екологічно небезпечного, що може негативно позначитись на здоров'ї населення (особливо при використанні води для господарських потреб).

Основними напрямками покращення геоекологічного стану водойм є:

- створення прибережно-захисних смуг шириною не менше 50 м уздовж річок і 100 м уздовж озер;
- заборона зливу неочищених стічних вод у водні об'єкти;
- рекультивація меліоративних каналів з урахуванням природного водообміну;
- ліквідація стихійних сміттєзвалищ у заплавах;
- моніторинг стану води та регулярне інформування громади;
- будівництво та модернізація очисних споруд у Камені-Каширському та навколишніх селах;
- впровадження систем біологічного очищення стічних вод;
- використання біоплато та фітофільтрів у малих населених пунктах;
- відновлення природних боліт як природних регуляторів водного режиму;
- екологічна освіта та залучення місцевого населення до програм очищення берегів водойм;
- розробка місцевої стратегії управління водними ресурсами;
- співпраця з науковими установами (наприклад, Волинський національний університет ім. Лесі Українки) у питаннях моніторингу;
- проведення екологічних акцій та волонтерських заходів («Чиста Прип'ять», «Врятуй озеро» тощо) [3; 4].

Позитивним є те, що у Камінь-Каширському районі вже здійснюються приклади взаємодії громади та екологів, зокрема:

- екологічні акції з очищення берегів річок Турія та Цир;
- встановлення інформаційних щитів про заборону скидання відходів;
- початок розробки місцевої програми збереження малих річок Волині (2024–2030 рр.);
- проєкти з відновлення заболочених ділянок у межах Природного парку «Прип'ять-Стохід» [4].

У результаті впровадження системних заходів очікується:

- поліпшення якості води у водоймах до II класу чистоти;
- зменшення обсягів біогенних забруднень на 20–30 %;
- відновлення популяцій риб та водоплавних птахів;
- розвиток екотуризму, зокрема навколо озер Люб'язь, Добре, Карасине;
- підвищення екологічної культури населення району [4].

Отже, водойми Камінь-Каширського району є важливим складником природного комплексу Волинського Полісся. Їхній сучасний геоекологічний стан свідчить про наявність помірного, але стійкого антропогенного впливу.

Основними проблемами залишаються забруднення побутовими та сільськогосподарськими стоками, заростання водойм, зниження рівня води та втрати біорізноманіття.

Покращення ситуації можливе лише за умови комплексного підходу – поєднання технічних, організаційних, освітніх і природоохоронних заходів.

Збереження водойм Камінь-Каширського району – це не лише екологічне, а й соціально-економічне завдання, що визначатиме сталий розвиток регіону у майбутньому.

Список використаних джерел: 1. Богуцький А. М., Гнатюк Л. П. Гідроекологічні проблеми Західного Полісся. Київ : Наук. думка, 2020. 228 с. 2. Волинський обласний центр з гідрометеорології. *Звіт про стан поверхневих вод басейну р. Прип'ять за 2024 рік*. URL: <https://www.google.com/search?q> 3. Державне агентство водних ресурсів України. *Моніторинг водних об'єктів Волинської області (2023)*. URL: <https://voladm.gov.ua/article/monitoring1/> 4. Екологічний паспорт Волинської області, 2024 р. 183 с. URL: <https://voladm.gov.ua/admin-assets>

УДК 556.5(477.82)

Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина

borovkodima@gmail.com; iryna-nim@ukr.net

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВОДОЙМ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Ковельський район Волинської області характеризується густою мережею природних і штучних водойм, які відіграють важливу роль у формуванні водного балансу, забезпеченні господарських потреб населення, збереженні біорізноманіття та розвитку рекреаційного потенціалу регіону.

Разом із тим, унаслідок зростання антропогенного навантаження, інтенсивного сільськогосподарського використання земель та кліматичних змін, спостерігається помітне погіршення геоекоекологічного стану водойм.

Ковельський район розташований у центральній-північній частині Волинської області, у межах Західного Полісся. Територія характеризується переважно рівнинним рельєфом, наявністю болотних масивів та піщаних ґрунтів.

Основні водні об'єкти: річки Турія, Стохід, Вижівка, Прип'ять; озера Світязь, Пулеметьке, Пісочне, Велике Згоранське, Мале Згоранське, Перемут, Волянське, Любовель, Оріхове, Турське, Луки, Кричевичьке, Сомин та ін., велика кількість ставків і меліоративних каналів, створених у 1970–1980-х роках [1]. Гідрологічна мережа району має тісний зв'язок із болотними екосистемами, які виконують важливу роль у регулюванні рівня води й очищенні стічних вод.

За даними Волинського обласного центру з гідрометеорології та еколого-гідрохімічних спостережень:

- у річках Турія, Вижівка та Стохід відзначається підвищений вміст азоту амонійного, нітратів та фосфатів, що спричиняє евтрофікацію;

- у багатьох озерах спостерігається зменшення прозорості води й активне «цвітіння» у літній період;

- зафіксовано перевищення концентрацій заліза, марганцю та БСК5 (біохімічне споживання кисню) у водоймах поблизу населених пунктів [2].

Основними джерелами забруднення в районі є:

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Гукалова Ірина	До дискурсу про соціальну резильєнтність	3
Влах Мирослава	Концептуальні основи геополітичної конкуренції: систематизація понять та тенденції розвитку	6
Дронова Олена	Антропоцен, неоліберальна глобалізація, війна й віра у громаду	10
Поручинський Володимир, Куцевич Артур, Куцевич Микола	Сучасна урбанізація: основні тенденції та проблеми	13
Венгрин Дар'я	Урбаністичні дослідження в контексті концепції сталого розвитку	14

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Світові проблеми логістики: логістика в Африці	18
Довгань Наталія	Особливості системного політико-географічного аналізу територіально-політичних систем мезо- та макрорівня	22
Волков Денис, Ключко Людмила	Стан і роль будівельної галузі у соціально- економічному розвитку Харківської області та України загалом	25
Ткаченко Леонід, Ключко Людмила	Соціально-економічний розвиток сільських територій України в умовах війни: виклики, можливості, перспективи	28
Гавріков Артем	Виробництво олійних культур в Україні: сучасні тенденції та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки	33
Мандрик Ірина, Лесік Вікторія	Сучасна структура зовнішньої торгівлі США	35
Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами України з Італією	37
Павловська Тетяна, Баранчук Фаїна	Небезпечні відходи в Україні: стан проблеми у світлі законодавчих змін та воєнних.....	42
Гаврікова Ірина, Кравченко Катерина	Особливості статево-вікової структури українців із тимчасовим захистом у країнах Європейського Союзу	45
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис	Трансформація етнічного складу населення Луцької міської територіальної громади у період кінця XIX – початку XXI століття	49
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія	Сучасний стан населення міста Камінь-Каширський	51

Немець Олексій	Креативні хаби та простори України: суспільно-географічні особливості та проблеми	54
Гусєва Наталія	Україна в глобальній системі вимушених міграцій населення	59
Думнов Олександр	Регулювання ринку праці: досвід країн Європейського Союзу	64

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Палеха Юрій, Маслова Марія	Взаємозв'язок стратегічного та просторового планування в умовах євроінтеграції та відбудови України	68
Голуб Геннадій	Просторове планування територіальних громад у Волинській області: проблеми та перспективи	70
Кухтаров Дмитро, Гнатюк Олексій	Порівняльне дослідження субурбанізаційних процесів у Вишневому та Боярці як містах-супутниках Києва	72
Гнатюк Олексій, Кононенко Олена	Сприйняття центру міста Києва: аналіз меж, осередків та повсякденних практик.....	75
Кравченко Катерина	Визначення особливостей трансформації міських агломерацій України на основі лідарних знімків	78
Пацюк Вікторія, Казаков Володимир	Індустріальна культура як концептуальна основа регенерації індустріальної спадщини	83
Голуб Геннадій	Реформа децентралізації у Волинській області: динаміка, результати та перспективи	87
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Роль міжмуніципальної співпраці у зміцненні стійкості Луцької громади в умовах воєнних викликів	88
Пугач Сергій, Мозолук Олег, Куньчик Ганна	Можливості використання ГІС-технологій для аналізу ринку нерухомості	90
Мельнічук Михайло, Скочук Нестор	Організація та просторове планування природокористування Маневицької територіальної громади	92
Криволапов Валерій	До питання оцінки людського капіталу регіону з позиції суспільної географії	95
Маляренко Костянтин	Тенденції просторових змін в Україні в контексті децентралізації	98

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чернюк Ганна	Оцінка потенціалу природних ресурсів і природних умов в областях Поділля	101
Літвінчук Вадим	Географія рідкоземельних та критично важливих мінералів Європи та їх значення	104
Літвінчук Вадим	Географія критично важливих та рідкоземельних мінералів України, їх значення та перспективи	107
Гоц Тетяна, Тарасюк Ніна	Крига Арктики в умовах прояву глобального потепління	110

Тарасюк Ніна, Ганущак Мар'яна	Комплексна оцінка природних умов регіону для потреб адаптації до змін клімату	112
Jelinska Agata, Jezierska-Thöle Aleksandra, Obodovskyi Oleksandr	Potencjał hydroenergetyczny rzeki Raduni i jej wykorzystanie gospodarczo-turystyczne	115
Павловська Тетяна, Ганущак Мар'яна, Погосян Олександр	До проблеми ризиків підтоплення заплави нижньої течії р. Стохід (гідропост «Любешів»)	119
Стельмах Валентина, Теребейчик Ірина	Сезонна мінливість параметрів кривої витрат річки Вижівка (гідропост Стара Вижівка, 1990–2024 рр.)... ..	122
Мельнійчук Михайло, Дмитроца Надія	Водно-стоковий режим річки Вижівка	126
Черевко Юлія, Полянський Сергій, Качаровський Роман	Гідроекологічний стан басейну річки Полтви	128
Саченок Роман	Про систему водопостачання та водовідведення м. Києва	132
Гудзевич Анатолій	«Джерело Вишенське» як відображення соціально-економічних й природоохоронних процесів м. Вінниці	134
Лісовський Андрій, Придеткевич Станіслав, Матуз Ольга	Енергетичний потенціал Хмельницької області та напрями його ефективного використання	137
Войтків Петро, Іванов Євген, Тататута Єгор	Рационалізація землекористування та обґрунтування пріоритетних напрямів сталого розвитку Судовишлянської територіальної громади	140
Мамонтов Назарій, Карпюк Зоя	Геоєкологічний стан водойм Камінь-Каширського району	145
Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина	Сучасний стан та шляхи оптимізації водойм Ковельського району	147

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Москаленко Антон, Ключко Людмила	Стійкий розвиток туризму як об'єкт суспільно- географічного аналізу	150
Смирнов Ігор Любіцева Ольга	Точка на мапі: острів Біоко (колишній Фернандо По) у складі держави Екваторіальна Гвінея (історія, географія, екологія й туризм)	154
Rabant Hubert	Zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego Wisła–Odra	157
Essing-Jelonkiewicz Patrycja, Gonia Alicja	Turystyka zrównoważona miejscowości nadmorskich – studium przypadku miasta Łeba	160
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Сучасний стан розвитку міжнародного онлайн-ринку туристичних послуг	164

Омельченко Наталя, Давидов Олексій	Візит-центри у національних природних парках України: стан і перспективи розвитку	168
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природний рекреаційний потенціал Устилузької ТГ Володимирського району Волинської області	170
Потапова Алла, Семенюк Роман	Розвиток екотуризму як напрям регіонального розвитку Берестечківської територіальної громади ..	172
Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор	Роль історико-культурних ресурсів у розвитку індустрії гостинності: регіональний аспект	175
Безсмертнюк Тарас	Заказники у структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Дубенського району Рівненської області	177
Мандрик Ірина, Дрищан Дарина	Сучасний стан розвитку туризму в країнах Північної Європи	182

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Потапова Алла	Актуальні виклики розвитку географічної науки й освіти у контексті реформування вищої школи	186
Потапова Алла, Кулик Катерина	Дослідження рівня пізнавального інтересу та шляхів його формування на уроках географії	188
Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Методичні особливості розроблення компетентісно орієнтованих завдань із географії в 10 класі	190
Дубич Богдан, Потапова Алла	Використання штучного інтелекту під час навчального процесу	192
Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир	Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії	193
Маковецька Лариса, Назарук Назар	Освітня цінність краєзнавчого підходу у дослідженні транспортної системи регіону	195
Ткачук Надія	Медіаграмотність у природничій освітній галузі державного стандарту базової середньої освіти	197
Pohrebskyi Taras	Problems of organizing and conducting extra-course work in geography	199
Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро	Формування безпекової медіаграмотності учнів у позакласній роботі з географії засобами сучасних медіапроектів	201
Ткачук Надія, Тарасюк Злата	Особливості методики гейміфікації освітнього процесу з географії	203
Мужичок Юрій, Сосницька Ярослава	Інтерактивні форми навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів	205
Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест	Зміст та методика проведення шкільних географічних екскурсій	207
Новосад Оксана, Бандура Станіслав	Компетентнісний підхід як основа формування фінансової відповідальності учнів	209

Капітула Наталія, Качаровський Роман, Слащук Андрій	Поняття методів та форм навчання в сучасній педагогічній науці	211
--	--	-----

**СУЧАСНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ, КАРТОГРАФІЧНІ, ГЕОДЕЗИЧНІ
ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Безрук Віктор, Костріков Сергій	Урбогеосистема мегаполісу: модель для стійкого відновлення міського середовища	214
Грицевич Володимир	Атласне картографування адміністративно-територіального устрою регіону	216

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: В. Й. Лажнік
Коректура: С. О. Пугач
Обкладинка: Н. Бринчук

Підписано до друку 14.11.2025 р. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 18,32. Зам. 488. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

